

МЕТОДИЧЕСКО УКАЗАНИЕ

издадено на основание чл. 19, ал. 2, т. 1 и ал. 5 ЗОП,
във връзка с Протокол № 1 от 27.09.2012 г.

Съгласувано с:

- Сметна палата съгласно Решение № 092 от 25.10.2012 г.
- Агенция за държавна финансова инспекция с писмо изх.№ 12 000 571 от 22.10.2012 г.

ОТНОСНО: Прилагане на чл. 4, т. 4 от закона за обществените поръчки, при възлагане на теренни археологически проучвания във връзка с инвестиционната дейност на възложителите

Всяко юридическо лице, притежаващо качеството възложител по смисъла на чл. 7 от ЗОП, е длъжно да разходва средствата си чрез процедури за възлагане на обществени поръчки, когато е налице обект на обществена поръчка по смисъла на чл. 3 от ЗОП и когато стойността на разхода надхвърля праговете, определени в чл. 14, ал. 1 от ЗОП. Изключения са допустими само в хипотезите на чл. 4, чл. 12, ал. 1 и чл. 13, ал. 1 от ЗОП.

Едно от изключенията от приложното поле от закона е свързано с възлагането на услуги в областта на научноизследователска и развойна дейност (чл. 4, т. 4 от ЗОП). Съгласно това изключение, не са обект на обществена поръчка научните изследвания и експерименталните разработки, когато възложителят изцяло заплаща услугата, но ползите от тях не остават изключително за възложителя при извършване на неговата дейност.

Причините за изключване на тези услуги от приложното поле на ЗОП, респ. на директивите в областта на обществените поръчки, се съдържат в съображение 23 от Преамбюла на Директива 2004/18/ЕО. Там се препраща към член 163 (настоящ 179) от Договора за създаване на Европейската общност, съгласно който насърчаването на изследователската дейност и технологичното развитие е средство за укрепване на научната и технологична база на промишлеността на Общността. За тази цел, в рамките на цялата Общност, се поощряват предприятията, научноизследователски центрове и университети, в дейностите им, свързани с научните изследвания и технологичното развитие с високо качество. Наред с това, се подкрепя взаимното сътрудничество чрез премахването на правните и финансови пречки за осъществяването му. С тези мотиви съфинансирането на програми за научни изследвания е изключено от приложното поле на директивата.

С въвеждане в ЗОП на изискванията на Директива 2009/81/ЕО, относно възлагането на обществени поръчки в областта на отбраната и сигурността, в т. 13а от Допълнителните разпоредби на закона е дефинирано понятието „научноизследователска и развойна дейност“. Това са всички дейности, които

обхващат фундаментални научни изследвания, приложни научни изследвания и експериментална развойна дейност, като последната може да включва създаване на прототипи, например устройства за демонстриране постиженията на нова концепция или нова технология в съответна или представителна среда.

В съображение 13 от Преамбюла на директивата се посочва, че фундаменталните научни изследвания се състоят от експериментална и теоретична работа, насочена основно към постигането на нови знания по отношение на естеството на феномени и поддаващи се на наблюдение факти, без оглед на евентуално конкретно приложение или употреба. Приложните научни изследвания представляват също така оригинални разработки, предприети с оглед добиването на нови знания. Те обаче са основно насочени към постигането на определена практическа цел. Експерименталната развойна дейност се състои от разработки, основаващи се на съществуващото познание, получено при научни изследвания и/или практически опит с оглед започване производството на нови материали, стоки или устройства, установяване на нови процеси, системи и услуги или значително подобряване на вече съществуващите такива.

При дефиниране на НИРД е общоприето да се използва и определението от методическото ръководство “Фраскати”, публикувано от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Според това определение, НИРД включва всяка творческа работа, която се провежда систематично с цел да се увеличи обема на знанията, включително познанието за човека, културата и обществото, както и използването на този обем от знания за нови приложения.

Наред с това, в ръководството се прави класификация на видовете НИРД и се посочва кои дейности трябва да бъдат изключени от обхвата на понятието. Като изрично изключение от НИРД са посочени редица дейности, в това число образователните и обучителни дейности и други научни, технологични и производствени дейности, свързани с НИРД (напр. дейности по събиране, обработка и анализ на данни; дейности, свързани с производството и продажбата на иновативни продукти; дейности по набиране на средства за НИРД; административни дейности и пр.).

От друга страна, във “Фраскати” са изброени критерии за разграничаване на НИРД от други сходни дейности. Като основен разграничителен критерий се сочи това, дали дейността има за резултат осезаем елемент на новост и дали тя цели преодоляването на научна и/или технологична неопределеност, т.е. когато решението на даден проблем не е налично и очевидно за хората, запознати с обема от знания в тази област.

В контекста на гореизложеното, относно възлагането на дейности по теренни археологически проучвания от възложителите във връзка с реализираните от тях инвестиционни проекти може да се изведе следното заключение:

Археологията е хуманитарна наука, изучаваща развитието на човешките култури чрез издирване, анализ и документирание на материални останки. В този смисъл е безспорно, че археологическите проучвания са важна и неотменна част от науката археология. От гледна точка на ЗОП обаче, извън приложното му поле не са научните дейности по принцип, а само услугите в областта на научноизследователската и развойна дейност и то при наличие на допълнителни условия.

Изключението по чл. 4, т. 4 ЗОП е приложимо, когато са изпълнени едновременно следните условия:

- поръчката е за услуги, свързани с научноизследователска и развойна дейност (услуги по категория № 8 от Приложение № 2 към чл. 5, ал. 1, т. 1 ЗОП, респ. категория № 14 от Приложение № 5 към чл. 5, ал. 1, т. 3 ЗОП);

- възложителят изцяло заплаща всички разходи по предоставяне на услугата; резултатите от извършеното научно изследване/експериментална разработка не остават в полза единствено на възложителя при упражняване на неговата дейност, т.е. ще могат да се ползват и от други лица.

В разглеждания случай, съгласно Закона за културното наследство, осъществяването на инвестиционни проекти в територии, за които има данни за наличие на археологически обекти, задължително се предхожда от предварителни археологически проучвания, с които се установява дали те няма да бъдат засегнати или нарушени. Това означава, че задължението за възлагане на археологически проучвания произтича от закон и целта е успешно и законосъобразно реализиране на конкретен инвестиционен проект. В тази връзка не може да се твърди, че целта, която преследва възложителят е повишаване на познанията в областта на археологията. Също така, резултатите от проучванията нямат влияние и не са необходими на възложителя при осъществяване на неговата бъдеща дейност. В случая ползите остават само за дейността на други лица, което не покрива изцяло замисъла на съответното условие.

Предвид изложеното, теренните археологически проучвания свързани с инвестиционната дейност на възложителя не са извън приложното поле на закона, поради което при възлагането им следва да се спазва редът, определен в ЗОП.

30.10.2012 г.

ЗА ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР: (п)

(не се чете)

ИВО КАЦАРОВ